

muli

Taywan nu waliyan u Tay-pin-yang a bayu, nakamuan nu tademaw wali sadipasan han nu tademaw, uyni dadipasan langdaw salungan sa azihen, u sakauzip nu mita u binacadan caay pakaliyas tu bayu, bayu u pinsiyang nu Yin-cu-min , caay kahamin maala a caay kahamin makan, u bayu u sapisasa tu ngelu' sapingaay tu uzip u sakapahay a kakitizaan.

paybulad tusa ku tabakiay kapah ku malac, uyza u nu malukay a kuyumi tu sakacacay a demiad atu sabaw lima a demiad, uyza dada' tabakiay ku malac, ku bayu u pihalhalan nu mita, u binacadan u sakapahay pibutingan, zayhan ya dipas a ba'tu malenek tu mahiza u mabi'ay tu i bayu, uyza saca anu malac ku bayu hawsa, kya a muculal tahekal i pabaw nu nanum. i bayuay u cayay henay kaazih a nu bayuay a kakanan sa hacacaycacay satu muculal, izaw ku buting, u mahicahicaay a tuku, nu bayuay a lami' u salul, kanasaw, satu u kakaydihan nu maku mukan sa u "muli", ya muli samulumulu tingalaw salungan sa azihen, mahiza u budawan a ba'tu landaway ku kulit tingalawngalawan salungan sa azihen, mahiza u adidi'ay a badisusu'? sabaliling sa mulangw munanabaw i buyu nu nanum.

paymihcaan i sepatay a bulad katukuh i limaay a bulad u puu' nu pilangawan nu muli, namalac, kyami hawsa tayzamin ku binawlan i niyazu'ay a tademaw paluwawa sa belut pasayza i bayu, cayay pinunengay a wawa caay katalaw macucuk nu madicemay nu tuku a maduka ku kuku', tabaki sa ku mata misawantan, pakazih tu kakanan kalamkam sa malaalaw mukan, kabilil han patayza i laway kalat tu "muli" langdaway sa ku salang mapes tahkal sa mamin tu ku laway tu nu bayuay a sanek, mahizaay namalemeday nu balucu' katukuhan ayza caay kapawan kaku.

muli mahiza buting tawiw, kanamuhan nu tademaw amin, langdaway pilas nu buting tawiw han, "muli" manamuh tu tamelacay pacilal a nanum, yadahay ku asu'ay. namakazih tu muli hawsa, zayhan asu'ay a kakanan sakatanektek nu uzip, nasakayadah ku piala, kyu sikapeci' tu ku kakapah nu langaw, paymihcaan ku piala malingatu tu maselep.

u kamu nu binacadan a tatayna, "muli" paymihmihcaan caay tu kayadah ku langaw, kita kapiazih tu nipauning tu hekal, kapidiput lali', kay yadah ku sakauzip a kakanan tu canacanan a lihalay, kapidiput tu hekal, kya maenapay tu kita satu a yadah ku makay wacuwaay u sakauzip a kakanan.

海葡萄

Taywan 東邊是太平洋，人稱東海岸，這片美麗的蔚藍海岸，族人生活總是離不開海洋，這大海是原住民的大冰箱，取之不盡而用之不絕，也是族人消除疲勞療癒的好地方。

每個月有二次的大退潮，農曆初一十五，只有在大退潮的時候，才會浮現出來，有魚、海貝類、海菜、海膽，其中有我最愛吃的海菜「海葡萄」，外型晶瑩半透明像翠綠色的寶石，像一串一串漂浮在水面中的小葡萄！

每年 4 月到 5 月是海葡萄生長季節，大退潮後，族人大大小小奔向大海，調皮的小孩不畏懼被尖貝殼刺傷腳，拚命放大眼睛掃描，看到食物搶著快速放入口中，那種滿足感至今難以忘懷。

海葡萄味道像魚子醬，很受人們喜歡，被稱為綠色魚子醬。海葡萄需要純淨的水陽光生長，營養豐富。不過在剛被發現時，因為好吃健康營養，被大量採摘，因此破壞了正常生長規律，年採收量開始減少。

族人婦女說，海葡萄的產量一年比一年少，表示我們應該重視環境被過度消耗的問題，愛護地球，我們才有安全多樣的食物來源生活下去。

hanu palangen pasubana'

sakamusa, u palang pasubana' a miliyas tu babalaki, taneng hakiya malapalang sisa izaw ku mahiniay a kawaw. u sakacacay a mitaneng mubahel ku ciwciw nu palang.

Ya ina nu palang pacici han bahbah a tayza i talakaway nu buyu', cuzuh han papibahel matelak ku ciwciw matalaw mahetik sa bilil satu mipihpih tu sakubad, tineng satu mibahel caay kadebay caay katelak, u tanengay tu masapalang, u caay pitaneng a ciwciw kasenun sa telak sa i ciliscilisan nu buyu', mahica tu hakiya kuyni ku kabiylaw a hicanan ku maliyuhay. ahican ku maliyuhay mibahel a ciwciw, a hiza han tu caay tu sasikulan.

u sakatalaw ku sala'cusay caay pitaneng mubahel u pabakahan ku mahiniay. hansa u mahiniay nu pasubana' nu palang malecad mipadayay i tawya pinapina tu a mihcaan shingalih tu pasubana' nu palang. maliwanay a ciwciw u sakapahay u sakidemuay taneng tu mauzip i hekal, malabalaki nu palang.

nu ciwciw henay a pakan ku babalaki tuwa' sa ku ciwciw a mita'mul nu ayaw, sa, pihpih ku sakubad a pasubana' a hinin mibahel sa tu ciwciw.

hicaan mubahel manay habutud habutud han pakan nu babalaki sademidemiad sa pasubana' anu silawad mikilim tu ku maacakay a ciid atu pahpah nu kilang, sadungtuhdungtuh han misaksak kibetul tu pazeng han i cilis nu buyu'. i dawya taneng tusa cuzuh han i mitaneng mubahel nu maliyuhay telak satu talasasa mahiniay a pinapina tu pinanam maliyuhay henay a hicaan tu pasubana' mubahel, nu pasaksak i sasaay u matelakay a ciwciw sakacaay kapihaceng kungeli nu ukak, u mahiniay nu pasubana' nu palang ita? caay kahini haw? u palang caay katalaw hican mauzip sa, dimel sa mauzip. mahiza ku babalaki nu mita madiput tu hamin ku iluiluc nu sakauzip a kawaw sapaduduc ku mauzipay. caay haw? i tawya, a papicudad i adidi' ay a cacudadan sa, nipacician nu ina atayza i cacudadan, muwangic tu, ahicaen tu tayza. haymaw sa muculil, matalaw a katukuh tu. ci ina aku, mukilul i zikizan, malingiwngiw tu ku laway, anu caay kahiza sa, matuwanay tu mipahpah, sabilil han tu ku culil. micudad sa, u hican ku katalawan? kangay i cacudadan caay kamaluk, caay kasitanang, eneng sa i aenengan, kakapah! haemay hakya, madungahay micudad, izaw tu ku kangelu'an, mahiza han palangen pasubana'.

鷹的教育

當老鷹幼鳥成長到某個程度時，鷹媽媽會把幼鷹趕落山崖。幼鷹墜落時，會本能地拼命拍動翅膀，有些幼鷹掌握了飛翔技巧不再下墜。有些幼鷹則無法飛翔，直接掉落谷底。

有些人覺得這樣的教育方式極為殘忍，但老鷹經過數萬年的演化，為了繁衍生存，發展出這種在險境中讓幼鷹學會飛翔的教育方式。

在幼鷹還不成熟時，鷹媽媽在餵食前，會示範飛翔的動作再餵食。等幼鷹的翅膀已成長得足夠堅實時，就是實練的時機。

其實，鷹媽媽會不斷叨枯枝、樹葉鋪在山谷下，等時機到來時，山谷下也鋪好了一層厚厚的保護墊。因此即便墜落谷底，體重還輕的幼鷹也不至於摔得粉身碎骨或死亡。

天下父母心，鷹媽媽雖希望孩子能在險境中學會生存能力，但也處處為子女操心。這一切都是為了生存啊！

我們也不是如此，剛上小學時，哭著背書包到校，舉步維艱，害怕很快到校，母親跟在後頭念叨不停，吼我們快走。「上學有什麼可怕？又不是種田、流汗；只是坐在位置上，多好啊！」如同鷹的教育一樣。

ci Haylung Kayle'

nu Amuhuwan a kitakit ci Haylung Kayle'. a lecuhan cinida i 1880 a mihcaan na i tida adidiay a niyadu'. i tawya namasawawa henay sa. idaw ku caay kangaay sapihacengay a imelang nida. kakayda satu mamenu' ku mata atu matulek aca. pange'en a mibacuen tu tabakiay a imelang. nanu tawya sa i duutay i nayi'ay ku suni atu nayay ku tekiteki'ay a kitakit a maudip.

na makayda satu caay piales. a mibakah sakaudip misaicelang maylay tu daduducan. layapan ni Haylung Kayle' ku pasubana'ay atu nikadungdungan. pipaayaway sikatinengaw tu pangiha. matineng tu ahicaen maltasem patahekal tu sakalihalayaw nu nikaudip. u sakahida caay kau nipinanam dada' matineng henay cinida muadih musasakamu. u sakapasenengay atu sakatawidan nabalucu'an kuyni. zayhan namakayda satu maedem tu nida ku satabakiay a sakasibihiday. caay kau madayum a cacudadan u Hahu tabakiay cacudadan hananay. i mahini malasaayaway nu malabadesay nikaudip cinida sipahezekay a tademaw. u sakahemekan nu niyadu'ay u tatudungan nu minanamay a wawa atu binacadan a tanengan kuyni. ayda sa caay kahatida maedem tu sakatineng atu milihida saicelang sa minanam tu kamu nu dumaay a niyadu'. i mahini mahamin tu nida ku nu yingyiu, bayi, teyiu atu latingyiu, silayiu hatini kayadahay. kasilaculan nu sakatineng tu kamu sa. mala u sakapahay sakasenenan a malasaydanay atu sakasikadan a misulitay cinida nika udipan.

suayawan ku sala'cusay atu nipicepitan a adada. hangay mucelak a malaheci ku nalemedan amay tanuayawan. masabeleng nipasimel nu paudipay ci Haylung Kayle'an tu pihacengay a labades. mitudawa tu katuuday. "anu maedeb ku cacayay sakamalemedan a panan sa. u duma a panan matineng a mabuhat. uyda sa ku adihan nu katuuday sakatenesay maedepay a panan. caay paytem palumata tu ya mabuhatay atu mikawihay muawdaay a panan sa." "ulic nu lalangawan mahida u tapuku nu maku sa. itini caay pakacebis tu dawkaay a nisalamitan. anu yaayaan caay pakatena' tu nicapien. amaycudad tu makaylabuay kasapalalacay a malacabay." "amica kina kitakit a mahamin cumudan nu pihacengay a nika labades. nika idaw tu ku sapihulak atu mamilakecay a dadan." "anu mahicahica. anu icuwacuwa a kakitidaan sa amana malalid pisatedep misaicelang." "u idaway adada' ku nipiadih. caay piadih tu inaynayay."

110 年全國語文競賽原住民族語朗讀【撒奇萊雅語】 高中組學生組 編號 3 號

海倫凱勒

海倫凱勒 1880 年出生在美國一個小鎮。一歲多時因為生病又瞎又聾，失去了說話的能力。她活在一個黑暗、無聲又寂寞的世界裡。

但她並沒有放棄，辛勤的學習，克服了障礙。藉著老師耐心的教導和關愛，學會表達，開始與人溝通並接受教育。海倫凱勒以驚人的毅力完成了哈佛大學的學業，成為第一個獲得學士學位的盲聾人士。成年後學會了英語、法語、德語、拉丁語和希臘語，也成為優秀的作家和教育家。

她一生坎坷，卻沒有向命運低頭。海倫凱勒集盲、啞、聾於一身，但她用自己的生命創造了奇蹟。

她曾說過以下的話，值得我們牢記：「當一扇幸福的門關起時，另一扇幸福的門會因此開啟，我們常看關閉的大門太久，而忘了開啟的幸福之門」、「文學就是我的天國。任何殘疾都無法阻礙我和書籍深切交往」、「這個世界充滿了苦難，但是也充滿了克服的方法」、「無論處於什麼環境，都要不斷努力」、「我只看我擁有，不看我不擁有的」。

sapupu tu hekal

sapupu tu tahek hananay, matenes kaku mudateng. makadateng tu naayaw, itini naidaw ku macebeday kilangkilangan atu lutuk, mamintu malungad patidengan tu sacasacacay sananay matatungduday a luma' atu kakuliyen. paini nu tahek tu salunganay a hekel atu yadahay a aalan, pabelet han nida mulawpes.

tada malakuyt ku nilungad, palawpes tu nipaini nu tahek tu aalan, sikapeci' nu langaw i la'ci, malingatu tu pacuay ku tahek. maydih macunus ku kalisiw nu tademaw, misukay mipupu tu hekal. u ibuk nu nanum nu kakuliyen sipabelun i sa'wac, u wacah palangecul sa tahekal, u nu bakah tu sakaudip paceba sa mupadeng, sikauning tu nu bayu, sa'wac, u lala', u bali inayi' ku maliwaliway.

naw tingalaway ku sa'wac maibuk tu aca, malaucup tu ku buting, tu nu lutuk satu tu talakaway, micunus tu ku angtul a sanek. u akuti' nu la'ci caypiwac ku tademaw patahekal tu sanek takalawtakalaw, malananum tu ku suleda, macunus talakaw tu ku nanum nu bayu, u duma tu amaenep ku ngapan, u kakitidaan nu tademaw atu aadupen adidiwadidiw, masumad tu ku demiad, balad, dadaw nu bayu, kedat, u caledes, sienaw... ainiw tu wamin.

inayi' ku tanengay a demiad kitidaan, u lala' atu u hekal nu tahek, amabades tu kita maudip. amisuayaw kita tu nayi'ay ku kakanen, kasumad nu demidad, milaliday a imelang, anu mahini tu, amalawpes ku tademaw atu tuud aadupen, a duut tu amin kanatalay malala'gi'.

sakatenes nu hekal, sakasalunganay nu nikaudip, akaymawen mipupu nu tademaw ku lala', sa'timen ku aalan, pupuwen ku biyaw a lutuk balu, kilang atu hekal. sipayni i udip misakawaw, supeden ku nanum, cacay ku tipeluk, cacay ku belac, manapiwac pasubana'en tu ku biyabiyaw a tademaw, anu malaluk kita, acaay tu kya katayni ku salibung han i sadikud. uynian a kawaw u kakasakala han sasalabuwen, u sakay kanatalay tu a tademaw. kyu u sapasubana' nu wina atu wama i wawa sa, a sipasubana' nu saydan tu micudaday, u pasinbungngay sa a misaicelang patenak, u i kanatalay a tademaw sa, a idaw ku tanektekay a punu', pisamisiyi tu tu mahiniyay a tadiuuc, cacay ku la'ci a misaicelang kita miliwan tu sakapahay a kakitidaan nu adiwawa.

110 年全國語文競賽原住民族語朗讀【撒奇萊雅語】 高中組學生組 編號 4 號

環境保護

幾年前，這片草地和綠色樹林，已被開發成高樓大廈和工廠，優美的環境和豐富的資源，短短幾年內消耗殆盡。

過度開發使地球生態遭到破壞。人類為了利益，忽視環保。污水排入河流、廢氣排入大氣，垃圾隨意棄置，導致海洋、河流、土地、空氣遭到污染。

清澈的河水變濁，魚類消失，瀰漫著令人作嘔的氣味。地球的溫度逐漸升高，陸地將被淹沒，人類和動物生存的空間會越來越小。氣候異常，洪水、海嘯、乾旱、炎熱、酷寒…，不斷發生。

沒有合適居住的氣候、土地和環境，生活將變得艱困，若繼續惡化，人類和萬物將會面臨滅絕。

為讓環境永續，愛護土地、珍惜資源，保護身邊的花草樹木和環境，都要從自己做起，節省每一滴水、每一張紙、每一粒米，告訴身邊的人去落實。

父母要教育子女，老師要告訴學生，媒體要發揮宣傳的力量，認真面對問題。地球只有一個，我們要為子孫留下最美好的生存環境。